

Hegn står ikke i vejen – hegn er vejen til større og naturligere natur

Ord og fotos:
Rune Engelbreth Larsen

Hegn står ikke i vejen – hegn er vejen til større og naturligere natur

- 1) Er der forsker-konsensus om, hvordan naturforarmelse imødegås?
- 2) Stor natur og 'naturlig' dyretæthed retur – hvor og hvordan?
- 3) Hegn er løsningen, vejen og livet

1) Forsker-konsensus om, hvordan naturforarmelsen imødegås?

»Manglen på plads udgør et stort, men ret overset problem i den danske naturforvaltning.

De væsentligste elementer i problematikken er: 1) Naturarealernes ringe størrelse begrænser i sig selv opretholdelse af biologisk mangfoldighed, og 2) vigtige processer i naturen kræver stor plads og kommer ikke – eller kun i begrænset omfang – til udfoldelse i det nuværende danske landskab.« (Svenning m.fl. 2012)

»Nøglen er atter at få græssende dyr (vilde eller tamme) i den danske natur. Mange danske naturtyper opretholdes via græsning. Den manglende græsning gør, at den biologiske mangfoldighed falder (...) Et flersidigt sæt af vilde dyr vil være mest effektivt ift. at generere naturlig dynamik og variation i græsningen.« (Rahbek m.fl. 2012).

Svenning, J.-C., Fløjgaard, C., Sandom, C. & Ejrnæs, R. 2012: »Plads til vild natur i Danmark i 2020? Om behovet for store sammenhængende naturområder«

Rahbek, C., Agger, P., Bruun, H.H., Ejrnæs, R., Sand-Jensen, K., Strange, N. & Svenning, J.-C. 2012: »Danmarks biodiversitets fremtid – de væsentligste udfordringer og højest prioriterede virkemidler«

(H. Meltofte (red.): *Danmarks Natur frem mod 2020 – om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed*, hhv. s. 77-80 og s. 101-112)

1) Forsker-konsensus om, hvordan naturforarmelsen imødegås?

Forskere fastslår, at den største trussel mod biodiversitet stadig er manglen på *plads*, hvor naturen kan udfolde og forandre sig fremadrettet *som* natur. Der er en udbredt konsensus om vigtigheden af dynamisk frem for statisk natur i større og mere selvforvaltende naturarealer uden skovbrug og landbrug. Naturen har brug for mere plads til en mere naturlig arts mangfoldighed med helårsgræssende dyr uden tilskuds fodring, hvor naturlige vandforhold i videst mulig udstrækning genetableres. (Svenning m.fl. 2012, Petersen m.fl. 2016, Ejrnæs m.fl. 2017, Fløjgaard m.fl. 2017, Møller m.fl. 2018).

Ejrnæs, R., Bladt, J. & Fløjgaard, C. 2017: »Rewilding som planmål i Antropocæn« (*Tidsskrift for Kortlægning og Arealforvaltning*, 38, 1-12)

Fløjgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2017: *Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000-områderne* (DCE, AU)

Møller, P.F., Heilmann-Clausen, J., Johannsen, V.K., Buttenschøn, R.M., Schmidt, I.K., Rahbek, C., Bruun, H.H. & Ejrnæs, R. 2018: *Anbefalinger vedrørende omstilling til forvaltning af skov til biodiversitetsformål* (GEUS)

Petersen, A.H., Lundhede, T.H., Bruun, H.H., Heilmann-Clausen, J., Thorsen, B.J. Strange, N. & Rahbek, C. 2016: *Bevarelse af biodiversiteten i de danske skove. En analyse af den nødvendige indsats, og hvad den betyder for skovens andre samfundsgoder* (CMEC, KU)

Svenning, J.-C., Fløjgaard, C., Sandom, C. & Ejrnæs, R. 2012: »Plads til vild natur i Danmark i 2020? Om behovet for store sammenhængende naturområder« (H. Meltofte (red.): *Danmarks Natur frem mod 2020 – om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed*, s. 77-80; Det Grønne Kontaktudvalg)

1) Forsker-konsensus om, hvordan naturforarmelsen imødegås?

»Vi anbefaler, at der overalt arbejdes med helårsgræsning uden tilskudsfodring, således at der udvikles et naturligt græsningstryk primært baseret på den tilgængelige fødemængde og de naturlige årstids- og klimabestemte variationer i denne. (...) Vi anbefaler, at der arbejdes med flere forskellige planteædere – fx kvæg, heste, bison, elg, kronstyr, dådyr, vildsvin og bæver, dvs. dyr, der er ude hele året og ikke sættes på stald. (...) Hegning vurderes i de fleste tilfælde at være en forudsætning for at kunne opnå en naturlig funktion af græsning, fordi dyrkede marker oftest ligger i tæt nærhed af skoven.«

Peter Friis Møller, Jacob Heilmann-Clausen, Vivian Kvist Johannsen, Rita Merete Buttenschøn, Inger Kappel Schmidt, Carsten Rahbek, Hans Henrik Bruun & Rasmus Ejrnæs: 'Anbefalinger vedrørende omstilling til forvaltning af skov til biodiversitetsformål' (GEUS, 2018)

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed'

KRITERIER for udvalget af større og mere selvforvaltende natur:

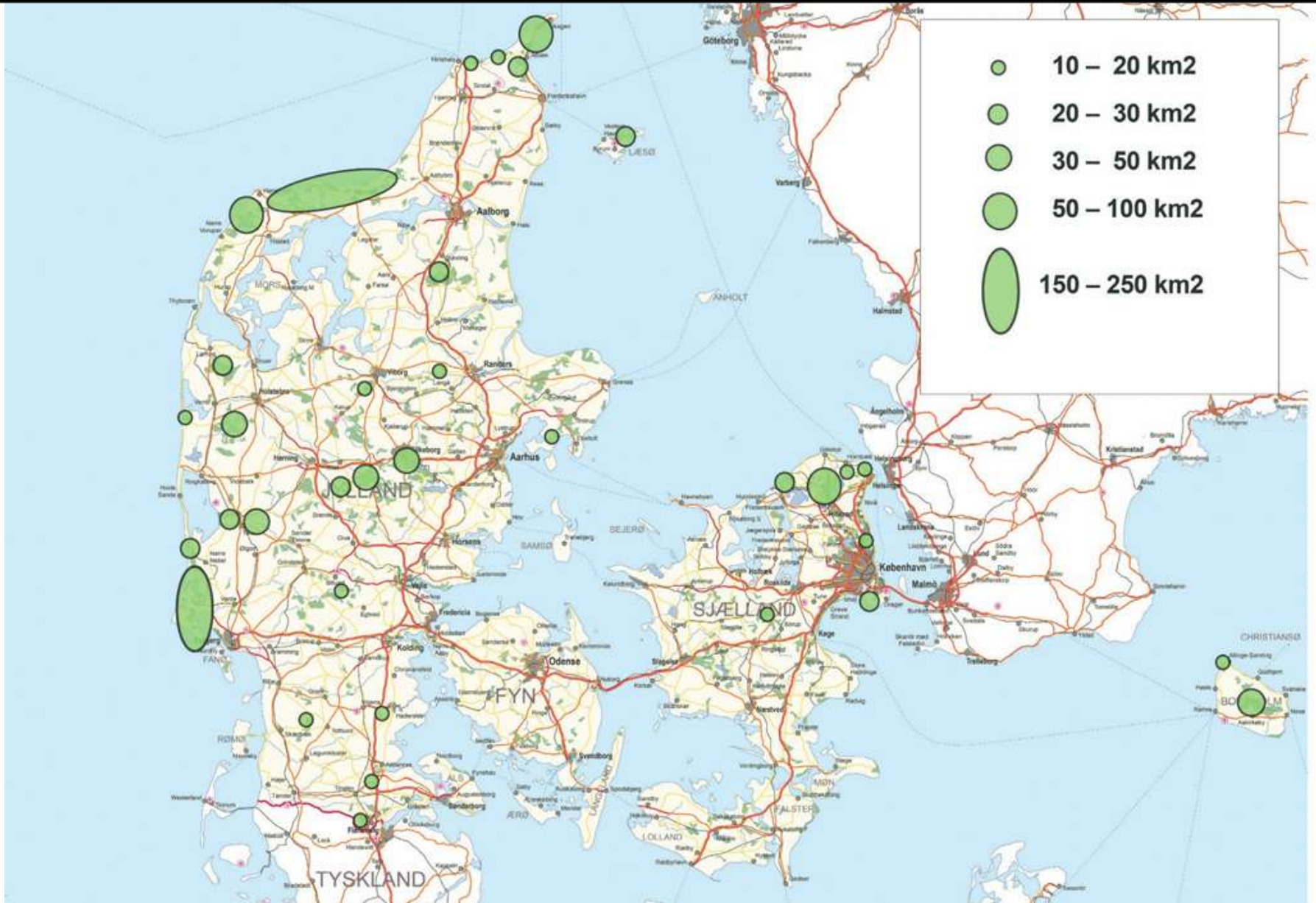
- 1) **Plads** til naturlige processer: 1.000 ha+
- 2) **Placering** primært på offentlige arealer
- 3) **Prioritering** af truede arter og levesteder

VIRKEMIDLER til at fremme vildere natur i udvalgte områder:

- 4) **Produktionsophør** gennemføres overalt på arealet, hvilket indebærer genetableringen af naturlig hydrologi og en hurtig afvikling af skovbrug og landbrug
- 5) **Planteædere** genudsættes bag ét ydre hegn

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvor?

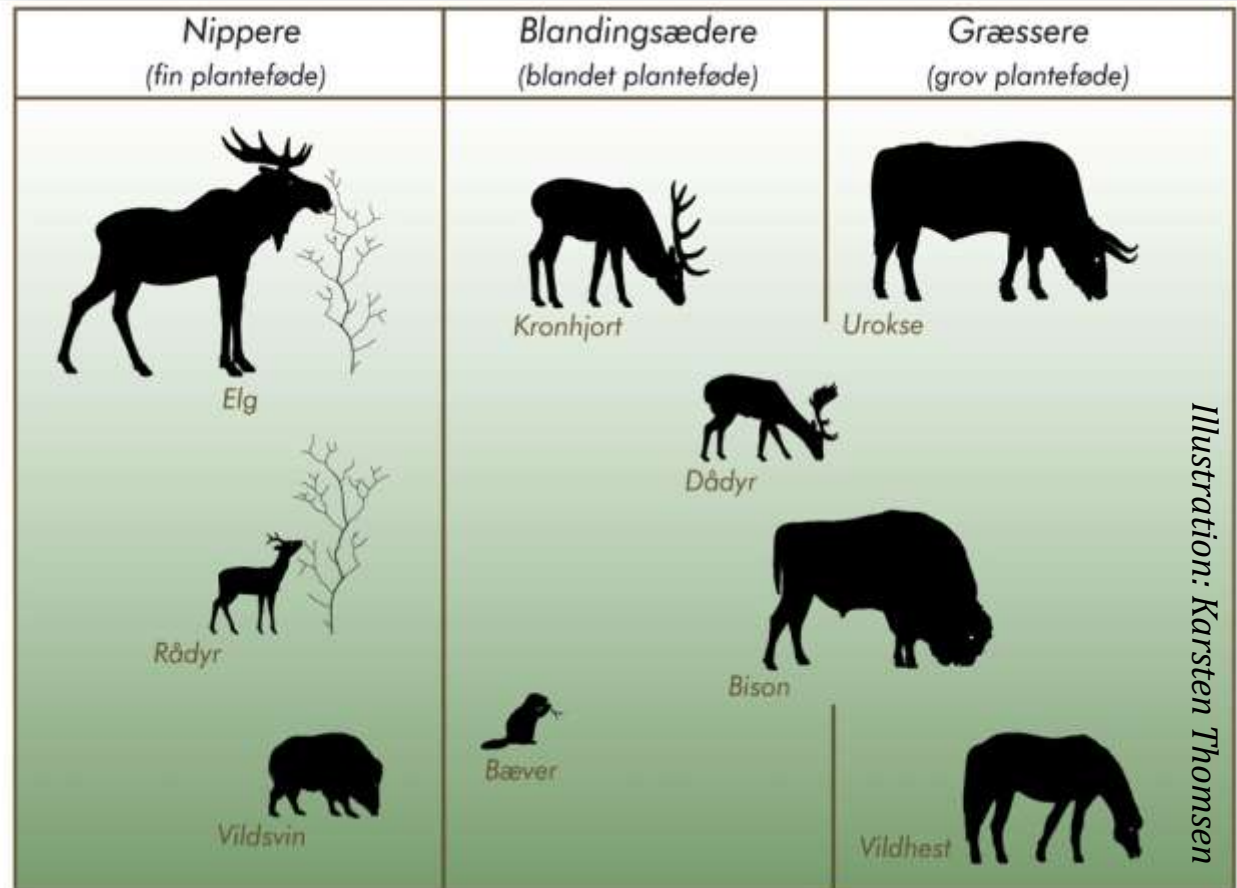

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvordan?

Flere større planteædere skal retur til dansk natur: »Et flersidigt sæt af vilde dyr vil være mest effektivt ift. at generere naturlig dynamik og variation ...«

*Rahbek, Agger, Bruun, Ejrnæs,
Sand-Jensen, Strange &
Svenning: 'Danmarks natur
frem mod 2020 – om at
stoppe tabet af biologisk
mangfoldighed' (2010)*

Danmarks ca. 50.000
arter er evolutionært
udviklet i samspil med
bl.a. disse nøglearter ...

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvordan?

Men ingen ved rigtigt, hvad 'naturlig dyretæthed' er ...

»... as usual saw a great quantity of game today; Buffaloe, Elk and goats or Antelopes feeding in every direction; we kill whatever we wish ...« (5. maj 1805)

Meriwether Lewis og William Clark var chokerede over de meget store og bestande af store pattedyr i et 'ingenmandsland' på 120.000 km² i det vestlige USA i 1804-06.

»Lewis and Clark reported that the large animals were often approachable and fearless. (...) Nevertheless, the West was long past any purely 'natural' condition that might serve as an absolute benchmark for planners. That condition vanished with the mammoths and other megafauna over 10,000 years

ago.« _____

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvordan?

Dyretæthed i Knepp Wildland

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvordan?

Knepp Wildland, Southern Block (ca. 450 ha)

385 dådyr, 48 krondyr, 94 langhornskvæg, 10 Exmoor, 7 Tamworth svin. Hele året. Det sydlige areal er det 'vildeste' af de tre, og her har ingen udsåning fundet sted. Udover udsætning af græssere bag ét ydre hegn og genetablering af mere naturlige vandforhold, har naturen været overladt til sig selv siden 2008. Dyretryk: ca. 185 kg/ha.*)

---

*) Tree, I. 2018: »Creating a Mess – The Knepp Rewilding Project« (*Inpractice* 100, s. 29-34)

2) Stor natur og 'naturlig dyretæthed' – hvordan?

Knepp Wildland, Southern Block (ca. 450 ha)

385 dådyr, 48 kronstyr, 94 langhornskvæg, 10 Exmoor, 7 Tamworth svin. Hele året. Det sydlige areal er det 'vildeste' af de tre, og her har ingen udsåning fundet sted. Udover udsætning af græssere bag ét ydre hegn og genetablering af mere naturlige vandforhold, har naturen været overladt til sig selv siden 2008. Dyretryk: ca. 185 kg/ha.*)

Hanstholm Vildtreservat + Tved og Vilsbøl Klitplantager (ca. 5.400 ha)

Ingen officiel optælling – anslået: ca. 500-600 kronstyr plus et ukendt antal rådyr og dådyr (udsat i Thy i 2008).

---

*) Tree, I. 2018: »Creating a Mess – The Knepp Rewilding Project« (*Inpractice* 100, s. 29-34)

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

'Naturligere dyretæthed?'

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

'Naturligere dyretæthed'?

Forudsætning: Hegn

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

Begrænsninger af vild, naturlig adfærd **bag hegn** i større, vildere naturområder

1. Ét ydre hegn virker som unaturlig barriere i landskabet

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

Begrænsninger af vild, naturlig adfærd **bag hegn** i større, vildere naturområder

1. Ét ydre hegn virker som unaturlig barriere i landskabet

Begrænsninger af vild, naturlig adfærd **uden hegn** i dansk natur

1. Mange små græsningshegn virker som unaturlige barrierer i landskabet

2. Mange store motorvejshegn virker som unaturlige barrierer i landskabet

3. Mange store trafiklinjer virker som unaturlige barrierer i landskabet

4. Unaturlig fødesøgning (foderautomater, landbrugsafgrøder, haver, skrald)

5. Unaturlig død (trafikdrab, jagt, løse hunde)

6. Unaturlige rammer (produktionsskove, agerland, unaturlig hydrologi)

7. Unaturlig lav dyretæthed med unaturligt negative konsekvenser for tusindvis af arter

Danmark er en mere unaturlig ramme end større **hegnede naturreservater**

3) Hegn er løsningen, vejen og livet

»Umiddelbart lyder det paradoksalt, men i mange tilfælde lever kron dyr i store indhegninger faktisk mere vildt end kron dyr, som kan løbe frit rundt i landskabet.«

Biodiversitetsforsker

Camilla Fløjgaard

(Landbrugsavisen, 25.1.2017)

Måske er politikerne ved at vågne ...?

Håb forude? Vildere natur er generelt rykket op på den politiske dagsorden ...

Danmarkshistorisk udspil: 75.000 ha urørt skov + 60.000 ha vilde naturparker!

Måske er politikerne ved at vågne ...?

PLADS TIL VILDE DET

Tak for ordet og opmærksomheden!

PLADS TIL VILDERE NATUR

I DANMARK?

Tak til Aage V. Jensen Naturfond

WWW.NATURZONEN.DK

